10. SINIF 2.ÜNİTE - BEYLİKTEN DEVLETE OSMANLI (1299-1453) - YAZILI SENARYOSU - 5

Adı Soyadı: Sınıfı: Numarası: Puan:

1. Aşağıda verilen örneklerden hareketle XIV. yüzyılın başında Yakın Doğu ve Karadeniz'in kuzeyinde yer alan ülkeleri tarih şeridi üzerinde gösteriniz.

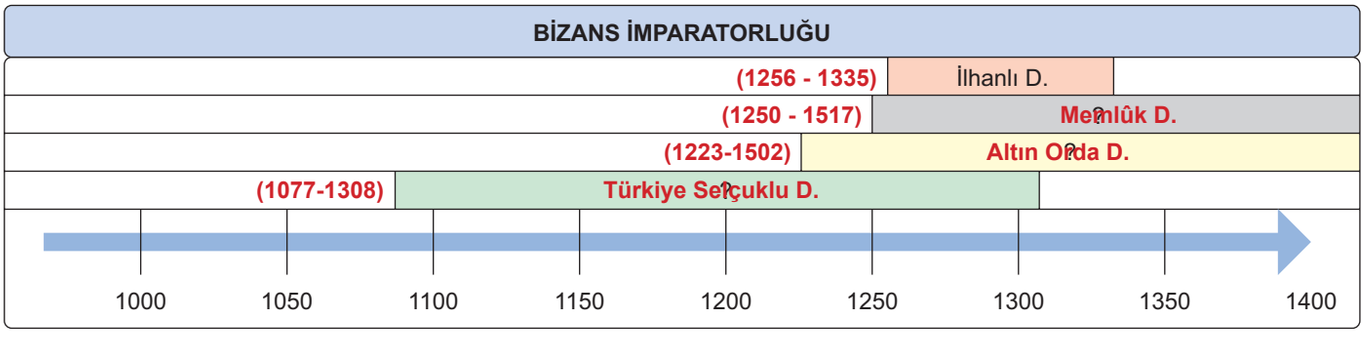

2. Ahi teşkilatının Osmanlı Devleti'nin kuruluşu ve büyümesine katkıları neler olmuştur? Açıklayınız.

Ahiler Anadolu'nun vatanlaşmasında, İslâmlaşmasında ve Türkleşmesinde kurdukları vakıflarla, yapmış oldukları şifahane, hamam, çeşme, han, medrese ve hayır kurumları ile etkili olmuşlardır. Osmanlı Devleti'nin kuruluş döneminde Kırşehir'den uç bölgesine giden Şeyh Edebali bir ahi şeyhi idi.

3.

- I. Murat savaş alanını gezerken bir Sırp askeri tarafından hançerlenerek şehit edilmiştir.
- I. Murat'ın şehit edilmesinden sonra devlet adamlarının ittifakıyla yerine oğlu I. Bayezit (Yıldırım) geçmiştir.
- Sırplar yeniden Osmanlı hâkimiyetini tanımak zorunda kaldılar, Balkanlardaki Türk hâkimiyeti güçlenmiştir.
- Tuna'nın güneyinde Osmanlı Devleti'ne karşı koyacak önemli bir güç kalmamıştır.

Hakkında bazı bilgiler verilen bu savaşın adı nedir? Yazınız.

I. Kosova Savaşı - 1389

4. 1402 Ankara Savaşı'ndan Emir Timur'un Anadolu beyliklerine topraklarını geri vermekle ve Osmanlı ülkesini de Yıldırım Bayezit'in oğulları arasında paylaştırmakla neyi amaçlamıştır? Açıklayınız.

Ankara Savaşı'nı kazanan Timur, Anadolu beyliklerine topraklarını geri vermiş, Karesi ve Kadı Burhanettin beylikleri haricindeki beylikler tekrardan kurulmuştur. Aynı zamanda Yıldırım Bayezit'in oğulları arasında taht kavgası çıkararak Osmanlı Devleti'nde kargaşa ortamı oluşturarak devletin zayıflatılması amaçlanmıştır.

5. Osmanlılar "Kuruluş Dönemi'nde" **Anadolu'da Türk siyasi birliğini sağlamak amacıyla hangi politikaları izlemiştir? Açıklayınız.**

Anadolu'da Türk birliğini sağlama çabaları Orhan Bey zamanında başlatılmıştır. Bu amaçla; ilk olarak Karesioğulları Beyliği Osmanlı topraklarına katıldı.I. Murat döneminde, Anadolu Türk birliğini sağlamada barışçı bir politika izlendi. Germiyanoğlu Süleyman Şah, I. Murat'ın oğlu Bayezit'le kızını evlendirdi. Bu evlilikle Kütahya, Tavşanlı, Emet ve Simav'ı çeyiz olarak Osmanlılara verdi.I. Murat Hamitoğulları'ndan da Akşehir, Isparta, Yalvaç, Beyşehir ve Seydişehir'i para karşılığı satın aldı. Anadolu Türk birliğini sağlamak için yapılan faaliyetler, Yıldırım Bayezid döneminde hızlandı. Bu dönemde Türk birliği savaş yoluyla sağlanmaya çalışıldı.

6. Osmanlıda Edirne Külliyesinin "Darüşşifa" denilen hastanesi, akıl ve ruh hastalarının tedavi yeriydi. Avrupa ülkelerinde akıl hastaları "şeytanla iş birliği yapmış" denilerek diri diri yakılırken Darüşşifada böyle hastalar müzikle, çiçekle ve özel beslenme yöntemleriyle tedavi edilirdi. Yararlı olduğu anlaşılan bu tedavi usulleri, ancak XX. yüzyılın ortalarından itibaren bazı Batı ülkelerinde uygulanmaya başlandı.
Darüşşifanın, müzik aleti çalan yedi "sazende"si, şarkı söyleyen üç "hanende"si vardı. Musikinin hastalara iyi geldiği tecrübeyle anlaşılmıştı. Darüsşşifada lale, sümbül, karanfil, şebboy, yasemen, nesrin, deveboynu vs. gibi çiçekler bol miktarda yetiştirilirdi. Bu çiçeklerin yalnız renkleri değil, kokuları da akıl hastalarının tedavisinde olumlu sonuçlar vermekteydi.
Edirne Darüşşifasına bağlı eczanede, bedava ilaç dağıtılırdı. Herkes, istediği kadar ilaç alabilme hakkına sahipti. Ancak eczanenin bir duvarına, gerçekten hasta ve fakir olanların ilaç almalarını belirten ve Sultan Bayezit'in mührünü taşıyan bir temenni yazısı asılmıştı. Padişahın bedduasına uğramak korkusu yüzünden, varlıklı kişilerin veya ticaret yapma düşüncesinde olanların, bu fırsattan kötü maksatla yararlanmaya kalkıştıkları görülmemiştir.

Bu bilgilere göre vakıfların Osmanlı Devleti'ne ne tür kazanımları olmuştur? Açıklayınız.

Vakıflar aracılığıyla külliye, cami, mescit, imaret, medrese, köprü gibi hayır eserleri inşa edilmiş; mahalle, köy, kasaba ve şehirler bu imkânlar sayesinde hızla gelişmiştir. Vakıflar, eser inşa etmenin yanı sıra halkın ibadet, eğitim, sağlık, beslenme gibi ihtiyaçlarının karşılanmasına da büyük katkı sağlamıştır. Rumeli'de iskân edilen Türkler, yerleştikleri yerleri vakıfların desteği sayesinde kolaylıkla yurt edinebilmiştir. Bazı vakıflar Rumeli'deki ticaretin ve ekonomik hayatın gelişmesine de katkı sağlamış, böylece yeni iskân edilen yerler birer cazibe merkezi hâline gelmiştir. Rumeli'de kurulan bu vakıflar aracılığıyla halkın refah düzeyi artırılmış ve gelir dağılımı dengelenmiştir.

7. Osmanlı Devleti'nde aşağıdaki yetkililerin görevleriyle ilgili bilgi veriniz.

Şeyhülislam	Divan-ı Hümayunda alınan kararların İslam hukukuna uygun olup olmadığını denetlemek ve ihtiyaç durumlarında fetva vermek şeyhülislamların göreviydi.
Kazasker	Osmanlıda yargısal konularla ilgili yetki ve sorumluluklar kazaskerlere aitti. Rumeli kazaskeri Avrupa'daki toprakların, Anadolu kazaskeri ise Anadolu'daki toprakların hukuki işlerinden sorumluydu. Bununla birlikte yönetici sınıfla ilgili davalara bakmak, kadı ve müderris atamaları yapmak gibi hususlar da kazaskerin göreviydi.
Kadı	İnsanlar arasında meydana gelen hukuki anlaşmazlıkları sonuçlandırmak, hukuka aykırı davranışların cezasını hükme bağlamak, verdikleri hüküm ve cezaları infaz etmek üzere devletin yetkili kurumları tarafından görevlendirilmiş kimsedir.
Naip	Kadıların yardımcılarıdır.

8. Aşağıdaki Osmanlı askerî teşkilatı içerisindeki kavramlarını açıklayınız.

Yeniçeri Ağası	Yeniçeri ağası, Yeniçeri Ocağı'nın en yüksek rütbeli komutanıdır.
Kaptan-ı Derya	Kaptan-ı derya, Osmanlı İmparatorluğu'nda donanma komutanlarına verilen addır.
Cebeci Ocağı	Cebeci Ocağı, Osmanlı ordusunda, silahların temin edilmesi, korunması ve sefer zamanında cepheye götürülmesiyle görevli kapıkulu ocağı idi.
Cebelü	Tımar sahipleri yıllık gelirlerinin ilk 3 bin akçesini kendi geçimleri için ayırırlardı. Buna "Kılıç Hakkı" denirdi. Geri kalan gelirin her 3 bin akçesi için de tam teçhizatlı 1 adet atlı asker yetiştirmek ve gerektiğinde bunlarla birlikte savaşa katılmak zorundaydılar. Bu askere "Cebelü" adı verilirdi.

9. I. Mehmet'in (Çelebi) Osmanlı tarihindeki önemini kısaca açıklayınız.

Sultan Mehmet Çelebi, Fetret Devrini bitiren ve Osmanlı devletini tekrar eski gücüne kavuşturan kişi olduğundan Osmanlı Devleti'nin ikinci kurucusu olarak da anılmaktadır.

10. Yıldırım Bayezit Dönemi'nde Osmanlı denizciliğinin gelişmesi için atılan adımları yazınız.

Yıldırım Bayezit tarafından Gelibolu'da yaptırılan ilk tersane, bu bölgenin Osmanlı Devleti adına denizcilik merkezi hâline gelmesine katkı sağlamıştır.